

fremtiden starter her...

En vejledning om sikre tekstiler

Kemiske stoffer i tekstiler

**DANSK
ERHVERV**

wear.
The Danish Textile Organisation

DSF
Danmarks Sportshandler Forning

DD
Dansk detail

**DANSK
MODE
&ND
TEXTILE**

INDHOLD

Indledning		4
1.	Lovgivning	5
1.1	Forbudte kemiske stoffer og begrænsninger	5
1.2	Problematisk stoffer (Kandidatlisten under REACH)	8
1.3	Produktsikkerhedsregler	8
1.4	Krav til sikker udformning af produkter	8
2.	Risikostyring af kemikalier på 3 niveauer	9
Niveau 1.	Håndter kemikalier der er forbudte evt. med anvendelsesbegrænsninger	9
Niveau 2.	Håndter problematiske kemikalier	9
Niveau 3 .	Håndter kemikalier ved hjælp af udvidede kemikaliekrav, frivillige mærknings – og certificeringsordninger	10
3.	Samarbejdet med leverandøren	12
3.1.	Leverandøraftalen	12
3.12	Evaluering af aftalen	12
3.13.	Opfølgning på fejl og mangler i aftalen	13
3.14.	Underleverandøraftale	13
3.2.	Melleghandlere og agenter	13
3.3.	Organisering af egenkontrol	14
3.31.	Egenkontrol af produkter	14

3.32.	Justering og opdatering af egenkontrollen	14
3.33.	Leverandørhåndbogen	15
4.	Pligten til at informere forbrugeren	15
5.	Tilbagekaldelse af ulovlige varer	16
5.1.	Tilbagekaldelse eller tilbagetrækning	16
5.2.	Tilbagekaldelse når en tekstilvare er blevet solgt i butikken	16
5.3.	Efter tilbagekaldelsen – Saml erfaringer og lær af dem	17
5.4.	Følg med på markedsudviklingen af fejlbehæftede produkter	17
6.	Når tekstiler transporteres til markedet	17
6.1	Arbejds miljøregler for gasning af containere	18
6.2	Aftalen med transportøren	18
6.3	Når containeren er blevet forgasset	18
7.	Afslutning	19
Referencer		20
Bilag 1	Kemiske stoffer med forbud mod anvendelse i tekstiler, sko og accessories	21
Bilag 2	Eksempler på sammenhængen imellem materialetype og kemiske stoffer	22
Bilag 3	Kemikalielister, mærkningsordninger og hjælpeværktøjer	26
Bilag 4	Tilbagekaldelse trin for trin	27
Bilag 5	Liste over ændringer	29

Denne vejledning beskriver de krav gældende lovgivning... etc.

Formålet med denne vejledning er at beskrive, hvilke krav gældende lovgivning stiller til anvendelse af kemikalier og produktsikkerhed. Vejledningen giver også en række anbefalinger, som en virksomhed kan følge for at være i stand til at levere sikre tekstiler. Vejledningen er primært tænkt som en hjælp til importører af tekstilprodukter, men henvender sig også til grossister, distributører og butiksindehavere.

Vejledningen henvender sig til virksomheder, der sælger tøj, sko, tasker, bæltter og i et vist omfang smykker og briller samt metervarer og linned. Desuden kan vejledningen anvendes som inspiration for krav til boligtekstiler, outdoor udstyr, fritidsudstyr og andre typer tekstilprodukter. Følgende materialetyper er beskrevet i vejledningen:

- Tekstiler fremstillet af både naturfibre og syntetiske fibre
- Skind og læder
- Metal
- Plast
- Glas og keramik

Vejledningen beskriver først de krav, som stilles i den europæiske kemikalielovgivning REACH i forhold til tekstilvirksomheder og gennemgår de krav, der vedrører produktsikkerhed, transport og andre reguleringer af betydning for markedsføring og salg af tekstiler i Danmark. Speciallovgivning for smykker og briller er ikke medtaget i vejledningen. Dernæst indeholder vejledningen anbefalinger til, hvordan virksomheden kan håndtere risici, der er forbundet med de kemikalier, man anvender til fremstilling af tekstiler. Efterfølgende beskrives, hvad en virksomhed skal være opmærksom på, når man indgår aftale med leverandører. Endeligt beskriver vejledningen, hvad en virksomhed skal være opmærksom på, når tekstilerne bliver transporteret – herunder gasning i containere, der kan medføre kemikalierester i tekstiler.

Vejledningen vil løbende blive opdateret af brancheforeningerne, så vigtige ændringer af krav og love medtages. Dansk Erhverv og brancheforeningerne Dansk Mode og Textil, Dansk Detail, Danmarks Sportshandler Forening og WEAR har udarbejdet vejledningen i samarbejde med Miljøstyrelsen og Herget.dk.

Vejledningens indhold og anbefalinger bygger på interviews af virksomhederne H&M, Bestseller, Molo Kids, Katvig, BTX Group, Kabooki og Ticket to Heaven. Derudover har en arbejdsgruppe bestående af en række virksomheder, erhvervsorganisationer og brancheforeninger også bidraget med input.

Denne vejledning er version 2 og indeholder en række regulatoriske opdateringer som skitseret i bilag 5.

1. lovgivning

Dette afsnit fokuserer på, hvilke kemiske stoffer der er omfattet af forbud eller anvendelses-begrænsninger i forhold til de tekstiltyper, vejledningen dækker. Afsnittet kommer også ind på, hvad der skal forstås ved problematiske stoffer. Afsnittet beskriver yderligere, hvorfor kemiske stoffer og stofgrupper kan forekomme i tekstiler samt, hvorfor de er farlige. I forbindelse med dette henvises der til en reference for kemikalielovgivning, som er baggrunden for forbuddet. Reglerne om forbud og anvendelsesbegrænsninger finder man henholdsvis i EU's kemikalie lovgivning REACH forordningen og i Lov om Produktsikkerhed.

For nogle af de forbudte kemiske stoffer er der anført en grænseværdi, hvilket betyder, at de ikke må kunne findes i en mængde større end grænseværdien. Grænseværdien kan være fastsat på baggrund af, hvad der er analyseteknisk muligt, og generelt bør det tilstræbes, at det pågældende stof ikke kan detekteres i produktet. Det vil fremgå af lovteksten for hvert enkelt stof, om der er en grænseværdi for det pågældende stof.

Produktsikkerhedslovgivningen beskæftiger sig med den samlede fysiske og kemiske sikkerhed ved tekstilerne og sikkerheden i forbindelse med anvendelsen. Loven sætter med andre ord en overordnet lovgivningsmæssig ramme for kravet om, at alle produkter som markedsføres og sælges skal være sikre at bruge. I Danmark er det Miljøstyrelsen, der håndhæver REACH og andre kemiregler samt produktsikkerhedslovgivningen for Sikkerhedsstyrelsen.

Selvom man som virksomhed overholder lovgivningen, kan man aldrig være sikker på, at der ikke opstår situationer, hvor ens produkter alligevel viser sig at kunne udgøre en risiko. Det er derfor en god idé at stille supplerende krav til lovgivningen, se kapitel 2 om risikostyring af kemikalier – niveau 13. Lovreferencen eller stoffet i referencelisten eller i bilagsmaterialet i vejledningen henvises til med referencenummer eller som bilag.

1.1 forbudte kemiske stoffer og begrænsninger

En række kemiske stoffer er omfattet af forbud eller begrænsninger i produktionsanvendelsen. De forskellige kemiske stoffer, der er omfattet af et forbud, er beskrevet i dette afsnit. Listen over forbudte kemiske stoffer er vedlagt som bilag 1. Det er vigtigt at holde øje med opdateringer af kemikalielister, da der kan komme nye forbud. Det er desuden nødvendigt at holde sig orienteret om udviklingen i lovgivningen for at kunne overholde den. Links til nyhedsbreve og hjemmesider findes i bilag 3 og er nyttige for at holde sig orienteret.

Bromerede flammehæmmere

Flammehæmmere anvendes til brandimprægnering af tekstiler. En række flammehæmmere er organiske bromholdige forbindelser. De anses for at være skadelige, fordi de kan ophobes i miljøet og mistænkes for at være årsag til fosterskader og kræft. To bromerede flammehæmmere: penta og octabromodiphenylethere (penta og octaBDE) har begge siden 2004 været forbudte til alle anvendelser, herunder tekstiler. Forbuddet gælder både anvendelse, import og salg. Grænseværdien for indhold af bromeret flammehæmmer er 0,001%. Forbuddet står i POP forordningen.²

Imprægneringsstoffer

Imprægneringsstoffer bruges til at forbedre tekstilers overfladeegenskaber. De anses for skade lige, fordi de kan ophobes i miljøet og mistænkes for at være årsag til fosterskader og kræft.

Det er ikke lovligt at anvende imprægneringsstofferne tris(2, 3dibrompropyl) phosphat (TRIS), tris (1aziridinyl) phosphinoxid (TEPA), og polybromerede biphenyler (PBB) i tekstilvarer, der kommer i berøring med huden som for eksempel beklædningsgenstande og linned. Forbuddet gælder både anvendelse, import og salg. Der er ikke anført en grænseværdi for de omtalte imprægneringsstoffer. Forbuddet står i REACH Annex XVII nr. 4, 7 og 81

PCP

Chlorphenoler anvendes som biocid. De kan anvendes til behandling af naturfibre og læder imod mug og råd. Desuden kan chlorphenoler forekomme som konserveringsmiddel i andre hjælpeprodukter

anvendt i produktionsprocessen. Chlorphenolerne anses for at være giftige, lokalirriterende, miljøfarlige og mistænkes for at være kræftfremkaldende. Tekstiler må ikke indeholde pentachlorphenol (PCP) samt en række andre forbindelser af chlorerede phenoler. Grænseværdien for indhold af PCP er 5 ppm. Forbuddet står i REACH Annex XVII nr. 221.

Azofarvestoffer (visse)

Azofarvestoffer anvendes til farvning af tekstiler. Visse Azofarver er omfattet af forbud mod anvendelse, fordi de kan fraspalte reaktive aminer, der anses for at være kræftfremkaldende for mennesker. Tekstil og lædervarer må ikke farves med azofarver, der kan fraspalte én eller flere af 22 forskellige aminer. Et særligt blåt azofarvestof, Blue Colorant er også omfattet af forbuddet.

Forbuddet gælder for tekstil og lædervarer, der kan komme i direkte berøring med hud eller mundhule i længere tid. Af tekstil – og lædervarer kan nævnes:

- beklædningsgenstande, sengelinned, soveposer, håndklæder, toupéer og parykker, hatte, bleer og andre hygiejneartikler
- fodtøj, handsker, remme til armbåndsure, håndtasker, punge og tegnebøger, dokument mapper, stolebetræk, pengekatte
- legetøj af tekstil eller læder og legetøj, hvori indgår beklædningsgenstande af tekstil eller læder
- garn og stoffer bestemt til den endelige forbruger

Grænseværdien for indholdet i tekstilproduktet er 30 ppm for hvert af de kræftfremkaldende kemiske stoffer. Det er vigtigt at være opmærksom på, at de reaktive aminer også kan forekomme som urenheder fra andre farvede materialer og bidrage til at grænseværdien overskrides.

Forbuddet står i REACH Annex XVII nr. 431.

Kviksølv

Kviksølv kan forårsage en række alvorlige skader på sundhed og miljø. Den måske alvorligste er skaden på menneskers nervesystem allerede i fosterstadiet. Kviksølv og kviksølvsforbindelser må som udgangspunkt ikke anvendes i Danmark, når det gælder smykker. Kviksølv er et grundstof og kan forekomme både i metallisk form og i kemiske forbindelser. Ved kviksølvholdige produkter forstås produkter med et kviksølvindhold på mere end 0,01 % af vægten. Kviksølv kan indgå som bestanddel i metallegeringer og kan derfor findes i f.eks. smykker. Kviksølvsalte har tidligere været anvendt til produktion af farvepigmenter. Forbuddet står i REACH annex XVII nr. 18.1

Cadmium

Cadmium optages let af planter og havner via fødekæderne i menneskets nyrer og lever. Her lagrer stoffet sig og kan i særlige tilfælde føre til blandt andet nyreskader. Cadmium anvendes blandt andet til overfladebehandling af metaller og cadmiumforbindelser bruges i farvepigmenter til plast. Grænseværdien for indhold af cadmium er 0,01 %. Forbuddet står i REACH annex XVII nr. 23.1

Nikkel

Nikkel er et let og blankt metal, der anvendes til overfladebehandling af metaller. Nikkel og nikkelforbindelser er stærkt allergifremkaldende. Nikkel må ikke frigives fra produkter, der er beregnet til at komme i direkte og langvarig berøring med huden. Reglerne omfatter en række produkter som f.eks. smykker, ure, spænder, lynlåse, nitter i tøj og fodtøj og briller.

Grænseværdien for afgivelse af nikkel er 0,5 µg /cm² /uge. Forbuddet står i REACH Annex XVII punkt 27.1

PFOS

PFOS kan anvendes til coating af tekstiler. Stoffet anses for at være skadeligt fordi det kan ophobes i miljøet. PFOS (perfluorooctansulfonater) er forbudt i tekstiler. Grænseværdien for indhold af PFOS er 1 µg/m² af det coatede materiale. Forbuddet står i POP forordningen².

Nonylphenol og nonylphenoletoxylater

Nonylphenoler og nonylphenoletoxylater anvendes i vaske og rengøringsmidler, og kan derfor findes som rester i tekstilprodukter, der er blevet vasket, men ikke skyllet tilstrækkelig grundigt under produktionen. De anses for at være skadelige fordi de ophobes i miljøet og er mistænkte for at være hormonforstyrrende. I EU må Nonylphenoler og nonylphenoletoxylater ikke anvendes i forarbejdning af tekstiler og lædervarer.

Der er dog en undtagelse for forarbejdning af fåre skind uden udledning af spildevand. Der er ingen grænseværdi for tilstedeværelsen af NP/NPE i tekstiler ifølge den gældende lovgivning, men anvendelsen anses ikke for at være anbefalelses værdig. Anvendelsesbegrænsningen går på fremstillingsprocessen. Forbuddet står i REACH Annex XVII nr. 461. For det danske marked og i resten af EU gælder det, at færdigfremstillede tekstilprodukter har en grænseværdi for indhold af nonylphenoler på 0,1 %.

Der er en ændring af restriktionerne for nonylphenoler på vej i form af et forslag om forbud mod anvendelse af tekstiler med en grænseværdi på 100 mg NP/NPE pr. kg tekstil. Forbuddet er ikke vedtaget endnu.

DMFu - dimetylfumerat

Dimetylfumarat (DMFu) er et mug og svampedræbende middel, der ofte er blevet brugt til at beskytte f.eks. sko mod mug under transport. DMFu kan forekomme i små poser, men kan også sprayes på, så man ikke umiddelbart kan se, at produktet er behandlet. Stoffet afgiver dampe, som trænger ind i og imprægnerer tekstilerne, som derved bliver beskyttet mod svampeangreb. DMFu anses for skadeligt, fordi det er stærkt allergifremkaldende. De små poser kan dog også indeholde et tørremiddel, som er fuldt lovligt.

Det er forbudt at importere og sælge tekstiler, der indeholder DMFu. Grænseværdien for indhold af DMFu er 0,1 mg/kg. Forbuddet står i REACH Annex XVII punkt 61

Ftalater 16

Danmark har indført et forbud mod de 4 ftalater DEHP, DBP, DIB og BBP. Forbuddet træder i kraft 1. december 2013 og gælder alle anvendelser i produkter der kan opbevares indendørs eller komme i berøring med hud og slimhinder. Grænseværdien for anvendelse er 0,1%. Miljøstyrelsens fortolkning af hvilke varer, som kan opbevares indendørs eller komme i berøring med hud og slimhinder er meget bred. Forbuddet vil for eksempel også gælde, hvis der er ftalater i klare plastruder i tegnebøger, møbler med kunstlæder og blød PVC anvendt som pynt på sko og takser.

Ftalater i produkter til småbørn

Danmark har særregler for ftalater i legetøj og småbørnsartikler til børn i alderen 0-3 år. Der er i Danmark forbud mod import, salg og anvendelse af ftalater i legetøj og småbørnsartikler til børn i alderen 0-3 år, hvis produkterne indeholder mere end 0,05 vægtprocent ftalater. Forbuddet mod alle ftalater i legetøj og småbørnsartikler til børn i alderen 0-3 år er et dansk forbud og gælder ikke generelt i EU. Virksomheder skal derfor være særligt opmærksomme ved import af disse produkter fra andre EU-lande³.

Der findes herudover også regler, der gælder i hele EU. Det er i EU forbudt at fremstille, importere og sælge legetøj og småbørnsartikler til børn i alderen 0-14 år når:

- produkter indeholder ftalaterne DEHP (Di(2ethylhexyl)ftalat), DBP (Dibuthylftalat) og BBP (Butylbenzylftalat)

- produkter, der kan kommes i munden, indeholder ftalaterne DINP (Diisononylftalat), DIDP (Diisodecylftalat) og DNOP (dinoctylftalat).

Et produkt eller en del af et produkt vurderes som udgangspunkt at kunne komme i munden, hvis den ene dimension er mindre end 5 cm. Produkterne må ikke indeholde mere end 0,1 vægtprocent af de ovenstående ftalater. Forbuddet står i REACH Annex XVII nr. 51 og 523.

Danske regler for smykker

Smykker og metaldele som for eksempel knapper, nitter og lynlåse må ikke indeholde bly og cadmium. Det er vigtigt at være opmærksom på, at de danske regler for blyindholdet i smykker er strengere end reglerne i resten af EU⁴. Med virkning fra 9. oktober 2013 indføres fælles EU regler for indhold af bly i smykker.¹⁷ Grænseværdien bliver 0,05%. Den nuværende danske grænse er 0,01%.

1.2 Problematiske stoffer (kandidatlisten under REACH)

Hvis tekstiler og andre artikler indeholder kemiske stoffer som findes på Reach Kandidatlisten, er de omfattet af en oplysningspligt om de såkaldte SVHC stoffer (substances of very high concern).

Det indebærer, at importøren skal kunne oplyse om et eventuelt indhold af SVHC stoffer fra Kandidatlisten, såfremt koncentrationen af SVHC stoffet er over 0,1 %. Ved salg til professionelle kunder skal oplysningerne følge varen, ved salg til forbrugere er der en tidsfrist på 45 dage for fremskaffelse af oplysninger. Det er vigtigt at nævne, at der ikke er et forbud mod anvendelse af SVHC stoffer, dog skal man som virksomhed være klar over, at de kemiske stoffer på Kandidatlisten i fremtiden kan komme under regulering. Ved beregningen af koncentrationen af et SVHC stof skal koncentrationen beregnes for hver enkelt del af tekstilvaren. Importerer man mere end 1 ton om året af et af stofferne på Kandidatlisten, skal man notificere importen hos ECHA⁵.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at Kandidatlisten er dynamisk og hele tiden udvides med nye stoffer. I kapitel 2 findes en nærmere beskrivelse af importørens opgaver i forhold til stofferne på Kandidatlisten.

1.3 Produktsikkerhedsregler

Ifølge Produktsikkerhedsloven § 1 må ”en producent kun bringe sikre produkter i omsætning”¹⁰. Drejer det sig om en importeret vare, er importøren ansvarlig for, at varen er sikker. Et produkt betragtes som sikkert, når der ikke er en risiko knyttet til produktet eller, når der kun er en begrænset og acceptabel risiko vedr. sikkerheds eller sundhedsmæssig fare for forbrugere.

Dette gælder, når produktet anvendes under almindelige eller forudsigelige omstændigheder og inden for produktets forventede levetid

1.4 Krav til sikker udformning af produkter

For tekstil og beklædning vedrører kravene i produktsikkerhedsloven, ud over kravene vedrørende kemikalier, længde og placering af snore i børnetøj samt smådele, der kan falde af. Sikkerhedsstyrelsen har udarbejdet en vejledning om snore i børnetøj. På sikkerhedsstyrelsens hjemmeside findes præcise beskrivelser af de konkrete regler for længde og placering af snore samt fastgørelse af smådele på børnetøj⁶.

Kravene findes desuden i: DS/EN 14682 ”Børnetøj – Sikkerhedskrav – Snore og bændler på børnetøj – Specifikationer” Standarden kan købes hos Dansk Standard.

2. Risikostyring af kemikalier på 3 niveauer

I forbindelse med fremstilling af tekstiler ønsker man som virksomhed at begrænse risikoen for at anvende forbudte eller andre uønskede kemiske stoffer for at kunne levere sikre tekstiler.

Dette arbejde kan tilrettelægges på tre overordnede niveauer (niveau 1-3). Man skal altid arbejde på at overholde niveau 1, da dette forholder sig til lovgivningen. Man kan opnå øget sikkerhed ved at bygge niveau 2 og 3 ovenpå, hvor det højeste niveau giver den største sikkerhed.

Niveau 1 – håndter kemikalier der er forbudte evt. med anvendelsesbegrænsninger

Niveau 1 bør altid håndteres for, at overholde lovgivningen. Her arbejder man udelukkende med at sikre sig, at produkterne ikke indeholder kemikalier, der er omfattet af forbud eller har anvendelsesbegrænsninger. Dokumentation for at disse kemiske stoffer ikke er til stede i tekstiler, kan være i form af erklæringer fra producenten og/eller testanalyser. Hvis man udelukkende vælger at basere sin dokumentation på erklæringer, er der større risiko for, at der kan forekomme ulovlige kemiske stoffer i produkter. Kravene i produktsikkerhedslovgivningen skal altid overholdes.

Kvaliteten af test, uddannelse af medarbejdere og leverandører er med til at øge sikkerheden for, at produkterne overholder lovgivningen.

De fleste af forbuddene er beskrevet i REACH Annex XVII. Hovedparten af forbuddene kommer fra EU-regler⁴, hvor enkelte forbud er danske.

En række anvendelsesbegrænsninger gælder for specifikke anvendelser af kemikalier som for eksempel tekstiler, der er beregnet til hudkontakt. Det er i første omgang virksomhedernes eget ansvar at sikre, at deres produkter overholder loven. Hvis de på baggrund af test bliver i tvivl om lovligheden, kan de kontakte Miljøstyrelsen for en vurdering. Der er dog intet til hinder for, at virksomheder går længere i deres beskyttelse end loven tilsiger. Fortolkningen af, hvornår et produkt er beregnet til hudkontakt, ligger hos Miljøstyrelsen.

En liste over kemiske stoffer omfattet af et forbud findes i bilag 1. Listen over forbudte stoffer udvides løbende. De listede forbudsstoffer omfatter kendte forbud ved udgivelsen af den opdaterede vejledning (version 2) i maj 2013.

Niveau 2 – håndter problematiske kemikalier

Håndterer din virksomhed kemikalier på niveau 2, sættes der restriktioner for de kemikalier, som myndighederne anser for at være problematiske, men ikke forbudte at anvende. Kemikalierne finder man på den officielle EU Kandidatlisten. Den engelske betegnelse for problematiske stoffer på Kandidatlisten er SVHC – Substances of Very High Concern⁵. De problematiske kemikalier har skadelige langtidsvirkninger på menneskers sundhed (eller er) miljøskadelige. Det er ikke ulovligt, at produkter indeholder problematiske kemikalier, så længe man ved, at de er der, og at man kan oplyse om dem til professionelle kunder og forbrugere. Der er ingen specifikke krav om at teste for indhold af SVHC stoffer, men myndighederne opfordrer virksomheder til at undgå brug af disse kemikalier i deres produkter.

Miljøstyrelsen har udarbejdet informationsmateriale om importørens forpligtelser i forhold til Kandidatlisten under REACH. Informationsmaterialet består af en informationsvideo, et faktaark samt uddybende baggrundsmateriale. Materialet findes på www.mst.dk/kandidatlisten.

Ud over de problematiske kemikalier på Kandidatlisten findes en række andre lister over uønskede kemikalier, som f.eks. Miljøstyrelsens liste over uønskede kemikalier og de europæiske forbrugerorganisationers SIN-liste. Disse kemikalier er beskrevet nærmere under niveau 3.

Man kan stille krav til problematiske kemikalier i sine leverandørkontrakter og i forbindelse med produktudvikling. Man kan kræve, at producenten skal oplyse, hvorvidt der er anvendt problematiske kemikalier.

Kandidatlisten opdateres to gange årligt med nye kemikalier i samarbejde imellem EU's medlemslande og Kemikalieagenturet (ECHA). Der er med den sidste opdatering 138 kemiske stoffer på listen (19. december 2012). Yderligere 11 kemiske stoffer kan forventes optaget på Kandidatlisten ved den næste opdatering 5. august 2013.

Nogle af de kemiske stoffer på Kandidatlisten anvendes i mange dagligdagsvarer, f.eks. blødgørere til plastprodukter. I relation til tekstiler er det vigtigt at være opmærksom på, at blødgørere også anvendes i tekstiltryk, pyntestriber på sko og tasker og forstærkninger på ærme og lommekanter. Der er dog også mange af de kemiske stoffer på listen, som stort set ikke anvendes længere. Derfor er det praktisk at fokusere på de kemiske stoffer på Kandidatlisten, der er særligt relevante for de produkter, man sælger.

Bilag 2 indeholder oversigter over sammenhængen imellem materialetyper og udvalgte kemiske stoffer fra Kandidatlisten. Kandidatlisten findes på ECHA's hjemmeside 5.

Niveau 3 – håndter kemikalier ved hjælp af udvidede kemikaliekrav, frivillige mærknings- og certificeringsordninger

Ved at bruge frivillige mærknings- og certificeringsordninger til at stille krav, går man videre end lovgivningen. Blandt de frivillige mærkningsordninger er EU's miljømærke Blomsten og det nordiske miljømærke Svanen. Begge miljømærker stiller krav til, hvilke kemikalier der må anvendes samt krav til produktionsprocesser og produktionsforhold.

Der findes desuden en række frivillige certificeringsordninger, der ikke er drevet af myndigheder som f.eks. ekoTex 100 og Global Organic Textile Standard (GOTS). OekoTex 100 indeholder en kemikalieliste, mens GOTS stiller en række kriterier til kemikalieanvendelse. Endelig findes der en række forskellige Restricted Chemicals Lists udarbejdet af brancheorganisationer og større virksomheder. Se eksempler på kemikalielister og links til frivillige certificeringsordninger i bilag 3.

Kemikalierne på de frivillige restriktionslister er uønskede i forbrugerprodukter, og det kan forventes, at mange af dem vil blive omfattet af lovgivning inden for en kortere årrække. De uønskede kemikalier må ikke forveksles med de problematiske kemikalier på Kandidatlisten.

Ud over restriktioner for anvendelse af kemikalier stiller de frivillige mærkningsordninger en række andre krav vedr. miljø og arbejdsmiljø i forbindelse med produktion og transport af produkter. Andre frivillige mærkningsordninger tager udgangspunkt i bæredygtighed og fair trade.

Det giver klare fordele at anvende leverandører, som har certifikater på deres produkter, da man på den måde får større garanti for, at ens produkter ikke indeholder forbudte kemikalier, og at der er taget visse hensyn til forhold vedr. råvarer og produktionsforhold. Kontrollen af hvorvidt producenten overholder kravene i mærkningsordningen bliver foretaget af en uvildig tredjepart og betales af producenten. Læs mere om denne type mærkningsordninger på CSR Kompasset⁷

De frivillige mærkningsordninger stiller ofte de samme krav til kemikalier. Disse gennemgås kort nedenfor.

PVC

PVC er normalt tilsat en form for blødgørere, og i rigtig mange tilfælde drejer det sig om ftalater. Det er ikke alle ordninger, der har et generelt forbud mod anvendelse af PVC. På grund af indholdet af ftalater er det en af de plasttyper, som oftest bliver valgt fra, hvis der kan findes alternative materialer. Indholdet af ftalater gør, at PVC-baserede produkter normalt er omfattet af kravene fra Kandidatlisten og er

omfattet af oplysningspligt om indhold til kunder, ligesom der vil være krav i forhold til stoffisterne i Blomsten og Svanen, OekoTex 100 samt Global Organic Textile Standard.

Flammehæmmere

Ud over de flammehæmmere der er med på Kandidatlisten, kan der forekomme en række beslægtede flammehæmmere i tekstilprodukter. De kan i visse situationer være nødvendige at anvende ved produktion af for eksempel tøj, der bruges af professionelle. En række flammehæmmende kemikalier er med på negativlister i Blomsten og Svanen, OekoTex 100, samt Global Organic Textile Standard.

Biocider

Biocider er antibakterielle stoffer. De anvendes typisk til tøj til sportsudøvere f.eks. cykelshorts, angiveligt for at forhindre eller fjerne lugt. Ifølge Biocidforordningen¹⁸ skal artikler behandlet med biocider deklarerer med art og mængde af det anvendte biocid. Der må kun anvendes biocider, som er godkendte til brug i EU. Triclosan er et biocid som, kan anvendes i tekstiler. Det er med på negativlister i Blomsten og Svanen, OekoTex 100 samt Global Organic Textile Standard.

Nanosølv har en bakteriedræbende virkning i tekstiler og kan anvendes fx i sokker og svedundertøj, fordi det kan reducere problemer med svedlugt og forbedre hygiejnen. Nanosølv anvendt på denne måde skal betragtes som et biocid. Tekstiler, som er behandlet med nanosølv skal mærkes med oplysning om, at varen indeholder nanosølv.

Biocidforordningen træder i kraft 1. september 2013. De aktive biocidstoffer stoffer, som kan anvendes til behandling af tekstiler, er under godkendelse. Efterhånden som de aktive biocidstoffer bliver godkendt, vil artikler behandlet med disse biocider skulle mærkes. Der vil være en frist på 2 år fra godkendelsen af aktivstoffet, til alle mærkninger af artikler skal være på plads. Har man viden om, at der er anvendt et aktivt biocidmiddel i en vare, er det vigtigt allerede nu at indhente oplysninger om, hvilket aktivstof det drejer sig om samt i hvilke koncentrationer, så man kan være forberedt, når det anvendte aktivstof bliver godkendt.

Chrom i sko og læder

Det meste skind og læder som anvendes til sko og beklædning er garvet med chromholdige kemikalier, der kan være allergifremkaldende. Dansk lovgivning sætter ikke på nuværende tidspunkt grænser for afgivelse af chrom fra sko og andre skindprodukter til beklædning.

Danmark arbejder på et restriktionsforslag under EU, der kommer til at betyde grænser for afgivelse af chrom. Forslaget er indsendt til EU-Kommissionen i januar 2012. ECHA's ekspertudvalg (SEAC) støtter det danske forslag. I Tyskland er der fastsat en grænseværdi på 3 mg/kg for afgivelse af Chrom VI fra sko. Denne grænseværdi anvendes ofte ved test af chromindholdet i skind og læderprodukter, der også gør sig gældende for produkter, der markedsføres i Danmark. Der er ikke muligt på nuværende tidspunkt at komme med en præcis dato for, hvornår det danske forslag vil være færdigbehandlet i EU systemet. Det er således heller ikke muligt at fastsætte en dato for, hvornår et kommende krav om chromindhold i læder vil blive iværksat.

Formaldehyd

Formaldehyd finder man i tekstiler i små mængder, og stoffet kan være allergifremkaldende. Dansk lovgivning indeholder ikke forbud mod formaldehyd, men stoffet er med på negativlister i Blomsten og Svanen, OekoTex 100 samt Global Organic Textile Standard.

Allergene disperse farver

Disperse farver bruges hovedsageligt til farvning af syntetiske fibre. De fleste af de frivillige mærknings- og certificeringsordninger stiller krav om, at der ikke bruges allergene disperse farver i produktionen.

Pesticider

Pesticider er sprøjtemidler brugt fortrinsvis til bekæmpelse af skadedyr i produktion af bomuld. Konventionel bomuldsdyrkning kræver normalt anvendelse af ret store mængder sprøjtemidler, hvor for man kan finde rester af sprøjtemidler i bomuld. Mange af de frivillige mærknings- og certificeringsordninger stiller krav om, at der ikke må kunne findes pesticidrester i produkterne. Man kan undgå pesticidrester, hvis man anvender økologisk dyrket bomuld.

Organiske opløsningsmidler

Organiske opløsningsmidler bruges i lim, som bærer af farvestoffer og som en komponent i trykfarver. Opløsningsmidlerne vil i de fleste tilfælde være fordampet, inden produktet når frem til den danske importør. Mange af de frivillige mærknings- og certificeringsordninger stiller krav om, at der ikke må anvendes organiske opløsningsmidler i produktionen.

Nanomaterialer

Der er meget fokus på de mulige sundhedsmæssige effekter af nanopartikler i produkter. EU-kommissionen arbejder på at indføre særlige regler for anvendelse af nanomaterialer. Danmark har en bekendtgørelse på vej, som sigter på at opbygge et nanoregister, hvor virksomheder pålægges en pligt til at give oplysninger om indholdet i de nanoprodukter, de sælger på det danske marked. Det vil derfor være henigtsmæssigt allerede nu at bede leverandørerne om at oplyse om et indhold af nanomaterialer i leverede produkter. Tekstiler behandlet med nanosølv vil også komme med under denne mærkningsordning.

3. Samarbejdet med leverandøren

Et samarbejde med stabile og troværdige leverandører er den væsentligste forudsætning for sikre tekstiler. Vær præcis i din dialog skab en fælles og klar forståelse for de krav, som stilles på kemikalieområdet. I den forbindelse kan det være en god investering at arbejde målrettet på at opkvalificere sine leverandørers vidensniveau.

3.1. Leverandøraftalen

Det er muligt at aftale og fastlægge stramme testprogrammer og omfattende kontrolforanstaltninger i samarbejde med leverandøren, som man skriver ind i leverandøraftalen. Det er vigtigt at være bevidst om, at det ikke er muligt at skabe 100 % sikkerhed for, at der ikke kan opstå fejl, og at tekstilproduktet derfor ikke overholder de krav, man stiller.

En leverandørkontrakt med klare retningslinjer for, hvad man forventer, vil give mere arbejde med at holde leverandørkontrakten opdateret, men det samtidig åbner op for en mere stram styring af kravene til leverandøren.

Importøren har altid ansvaret for at overholde lovgivningen uanset, hvilken form for leverandør man samarbejder med og uanset, hvilken type tekstilvare man importerer. Importerer man fra lande uden for EU, har man selv ansvaret for at fremskaffe dokumentation vedr. kemiske stoffer på Kandidatlisten. Importerer man fra andre EU lande, vil ansvaret for dokumentationen ligge hos den virksomhed, som er ansvarlig for importen ind i EU. Det fritager dog ikke den danske importør for ansvaret for at markedsføre sikre produkter. Det kan derfor være nødvendigt at skifte ens leverandør ud, hvis denne har svært ved at leve op til europæisk og dansk kemikalielovgivning og/eller de kemikalierestriktioner, man stiller i sin kontrakt. Er leverandøren vigtig for forretningen, kan det være nødvendigt og fordelagtigt at oplære sin leverandør og på den måde sikre, at denne har de nødvendige kompetencer for at kunne levere sikre tekstiler.

3.12 Evaluering af aftalen

Det er vigtigt at evaluere sine leverandører regelmæssigt for at være sikker på, at der fortsat er enighed om de aftalte leverandørkrav. Det er ressourcekrævende at evaluere sine leverandører, og det kan derfor være nødvendigt at prioritere indsatsen for at få fat i de største risici forbundet med, at der kan opstå fejl.

Prioriteringen kan tage udgangspunkt i nogle afklarende spørgsmål:

- Hvilke leverandører leverer produkter med størst risiko for indhold af kemikalier omfattet af kemikalielovgivning og andre kemiregler?
- Hvilke leverancer er der konstateret flest fejl i?
- Hvilke leverandører er det sværest at opretholde en god dialog med?
- Hvilke underleverancer har størst betydning for økonomi og markedet?

Hvis evalueringen skal give større sikkerhed for, at leverandøren er troværdig og er i stand til at overholde de stillede krav i aftalen, kan det være nødvendigt at besøge de produktionssteder leverandøren anvender. For at minimere risikoen for misforståelser, kan det være hensigtsmæssigt med en tættere dialog. En tættere dialog kan ske ved at invitere leverandøren på besøg i Danmark eller gennemføre telefon- eller videomøder.

3.13. Opfølgning på fejl og mangler i aftalen

Et væsentligt grundlag for det gode samarbejde med leverandøren er, at man fastlægger klare regler for, hvordan der følges op på fejl og mangler i leverancerne. Konsekvenserne ved ikke at overholde kemikalielovgivningen og andre aftalte kemiregler, skal være beskrevet præcist og udtømmende. Det kan for eksempel være, at en konstateret overskridelse af et kemikaliekrav udløser et krav om, at producenten selv betaler for at få testet de efterfølgende fem leverancer af den på gældende vare for at kunne vurdere, om der er blevet rettet op på fejlen.

Endelig er det vigtigt, at de aftalte kemikalierestriktioner i leverandøraftalen er tydeligt beskrevet og altid er let tilgængelige for leverandøren på f.eks. virksomhedens hjemmeside.

3.14. Underleverandøraftale

En underleverandør er typisk leverandør til hovedleverandøren, og som udgangspunkt skal man stille samme krav til sin underleverandør som til hovedleverandøren. Vær opmærksom på, at de fleste fejl opstår i den underskov af underleverandører, som hovedleverandøren kan repræsentere. Derfor er det vigtigt, at hovedleverandøren forpligter sig til at videregive viden til sine underleverandører, så de kender til de krav, der stilles i leverandøraftalen for, at de efterfølgende kan overholde dem. Opstår der fejl fra hovedleverandører og/eller underleverandører kan man kræve, at f.eks. leverandøren bliver pålagt obligatorisk tests af de næste fem eller ti leverancer, hvis der forekommer produkter med fejl uanset, om det er en fejl, der er opstået hos en underleverandør. Under alle omstændigheder bør underleverandører forpligtes til at overholde samme krav som hovedproducenten, og det bør stå i kontrakten, at hovedleverandøren er ansvarlig for, at underleverandørerne overholder bestemmelserne i leverandørkontrakten.

3.2. Melleghandlere og agenter

Importører kan benytte sig af lokale melleghandlere eller agenter. Fordelene ved at anvende lokale melleghandlere eller agenter er, at de bl.a. behersker det lokale sprog, har forståelse for det lokale marked og kulturen samt har et netværk til producenter og lokale myndigheder. Når man handler

igennem mellemhandlere eller agenter, er det vigtigt med helt klare aftaler om, hvem der har ansvar for, at lovgivning og kemiregler bliver overholdt. Her skal man huske på, at det er importøren, der har hovedansvaret på det marked som tekstilvarerne sælges på. Det er også vigtigt at få afklaret det økonomiske ansvar i forhold til erstatningsansvaret i de tilfælde, hvor noget går galt f.eks., når der er tekstilleverancer, som ikke overholder de aftalte krav i kontrakten.

3.3. Organisering af egenkontrol

Virksomhedens egenkontrol består af fastlagte kvalitetskrav og overholdelse af disse sikres gennem fastlagte procedurer. Som udgangspunkt gælder det, at en omfattende egenkontrol mindsker risikoen for, at tekstilerne har fejl. En beskrivelse og tilrettelæggelse af egenkontrollen bør omfatte nedskrevne procedurer for kontrol og test i alle led af varekæden helt frem til slutbrugeren.

3.3.1. Egenkontrol af produkter

Produktkontrollen beror på test af produkter. Man kan teste for indhold af kemikalier efter en fastlagt kemikalieliste, der stiller restriktioner for kemikalier, der anvendes i f.eks. knapper og andre små dele, brændbarhed, rivestyrke, vandafvisning o.l. Proceduren for produktkontrol afhænger af den leverandør, man samarbejder med og tilliden til denne. Samarbejder man med en leverandør, der er OekoTex eller GOTS certificeret betaler, producenten typisk for kontrollen af sin egen produktion.

Arbejder man sammen med en ikke certificeret producent, er det nødvendigt at aftale et testprogram, der omfatter både udvikling af nye produkter samt dem, der er under produktion. Er det et basisprodukt, som jævnligt bestilles i større mængder, kan der testes mindre restriktivt, f.eks. to gange årligt eller ved hver femte levering. Drejer det sig derimod om et produkt, der kun bestilles få gange, øges risikoen, og det kan være nødvendigt at få leverandøren til at levere testrapporter før hver eneste leverance. Er det ikke muligt at få medleveret en troværdig testrapport, vil man selv være nødt til at få produktet testet for at vurdere risici og få skabt sikkerhed. Leverer producenten derimod en testrapport, kan det være hensigtsmæssigt jævnligt at udføre supplerende kontroltest. Frekvensen af denne kontroltest afhænger af, hvilke erfaringer man har gjort sig i forbindelse med leverancerne fra den pågældende producent.

Under produktudviklingen af nye tekstilvarer er det vigtigt at stille krav til materialerne og lave kontroltest på, hvad de indeholder. Ved test af producerede færdigvarer, er det bedst at foretage egenkontrol inden afsendelse fra producentlandet. Generelt gælder det, at der bør udtages prøver til test så tidligt som muligt i processen – jo senere det sker, desto dyrere er det at rette op på leverancen. Der er høje omkostninger forbundet ved tilbagekaldelse af et produkt, der er nået helt ud i butikken. Tidlig test muliggør, at eventuelle fejlbehæftede produkter kan findes og bremses inden afsendelse fra producenten. Indret kontrolsystemet, så det opfanger tekstilvarer med uønskede kemikalier, inden de sendes af sted fra producenten.

3.3.2. Justering og opdatering af egenkontrollen

Procedurer og programmer for egenkontrol skal opdateres jævnligt, herunder indskrivning af nye kemiregler. De erfaringer man har fået, kan give anledning til justeringer.

For at sikre procedurer, der giver den fornødne sporbarhed til at kunne tilbagekalde tekstilvarer, skal dokumenthåndteringen være sådan indrettet, at det er muligt at finde tilbage til, hvor et bestemt produkt er solgt. Sørg for et system, der giver sporbarhed fra producenten af varen til kunden, der har modtaget den. Uden denne information, er det ikke muligt at tilbagekalde et produkt fra markedet.

Når man foretager egenkontrol, er det en fordel at inddrage et testlaboratorium som eksempelvis Bureau Veritas, Intertek, SGS og Eurofins. Internationale laboratorier har stor erfaring på området, og på den måde kan du sammenligne resultaterne med andre steder i verden samtidig med, at du skaber større sikkerhed gennem professionel egenkontrol.

Det er vigtigt at holde sig opdateret med udviklingen af kemikalielovgivningen sideløbende med test. Det kan gøres ved at tilmelde sig nyhedsbreve fra EU-institutioner, brancheorganisationer og offentlige institutioner. Her er især Miljøstyrelsens hjemmeside www.mst.dk nyttig.

3.33. Leverandørhåndbogen

Mange virksomheder har en leverandørhåndbog eller en kvalitetshåndbog, hvor de generelle krav til samarbejdet er beskrevet. Det gælder alt fra ordrehåndtering og ordrebekræftelse til booking af kvalitetseftersyn og overholdelse af produktspecifikationer. Håndbogen bør også indeholde krav om overholdelse af virksomhedens kemiregler.

Det er vigtigt, at leverandørhåndbogen og de tilknyttede kemiregler er tilgængelige på virksomhedens hjemmeside, og at leverandøren ved, hvor de kan hentes. Leverandører bør blive orienteret om vigtige opdateringer. Forvent aldrig, at en leverandør er den offensive part, når det gælder om at holde sig orienteret om f.eks. nye kemiregler og opdateringer.

En række organisationer har udformet forslag til håndbøger og hjælpeværktøjer, der indeholder konkrete vejledninger om, hvordan man kommer i gang, og hvad man skal lægge særlig vægt på. To eksempler er Dansk Initiativ for Etisk Handels (DIEH) guidelines og den internationale organisation for beklædningsindustri (AFIRM)'s Tool kit. Se mere i bilag 3. Brug de hjælpeværktøjer, der er udarbejdet af danske og udenlandske organisationer. Det giver en god ramme for arbejdet.

4. Pligten til at informere forbrugeren

REACH giver de europæiske forbrugere "ret til viden" om de problematiske kemikalier (SVHC) på Kandidatlisten. Forbrugers rettigheder er beskrevet i REACH forordningens artikel 338.

Når forbrugeren henvender sig i butikken og spørger, om en tekstilvare indeholder SVHC stoffer fra Kandidatlisten, skal butikken fremskaffe et svar til forbrugeren inden for tidsfristen på 45 dage. Ifølge forordningen REACH skal det være gratis for både professionelle kunder og forbrugere at få svar.

Hvis et kemikalieprodukt indeholder over 0,1 % som vægtprocent af et stof på Kandidatlisten, skal der også informeres om, hvordan produktet kan bruges sikkert. Der er ingen formelle krav til udformningen af informationen, men virksomheden skal som minimum oplyse om stoffets navn, CAS nummer, klassificering og koncentration. Herudover skal der være en beskrivelse af, hvordan tekstilproduktet bruges sikkert.

Hvis det for eksempel drejer sig om et plastikbælte, der indeholder en blødgører fra Kandidatlisten, kunne informationen om sikker brug være:

- Dette bælte indeholder 5 % DEHP (Di(2ethylhexyl)ftalat), CAS nr. 117817
- Klassificering: Reproduktionstoksicitet (Kategori 1B).
- Bæltet bør ikke anvendes i direkte kontakt med huden over længere tid.

Information om sikker brug er et vanskeligt område at beskrive præcist, men der findes eksempler, som man kan arbejde ud fra i ECHA's Vejledning om krav til kemiske stoffer i artikler¹⁵.

Det er leverandøren af produktet, der skal forsyne detailforretningen med oplysningerne. Det er ikke tilstrækkeligt, at detailforretningen henviser forbrugeren til selv at spørge leverandøren af produktet. Hvis produktet sælges til en professionel kunde, skal oplysninger om indhold af problematiske kemikalier i produktet leveres med ved salg. Miljøstyrelsen har udviklet et webbaseret undervisningsmateriale, der kan hjælpe virksomheder med at få styr på forpligtelserne i denne del af REACH. Undervisningsmaterialet ”Fod på stofferne” er udformet som en hjemmeside med forklarende videoklip og uddybende tekster⁹.

5. Tilbagekaldelse af ulovlige varer

Produktsikkerhedslovgivningen¹⁰ er central, når det handler om at skabe sikkerhed i forbindelse med brug af alle typer produkter, herunder tekstiler. Hvis et produkt ikke er sikkert, må man ikke sælge det.

5.1. Tilbagekaldelse eller tilbagetrækning

I Produktsikkerhedsloven anvendes betegnelsen ”tilbagekaldelse,” når det drejer sig om produkter, der er solgt til forbrugere. Hvis det udelukkende drejer sig om produkter, der er solgt til professionelle kunder, anvendes betegnelsen ”tilbagetrækning”. Myndighederne kan efter en vurdering af farligheden af et produkt vælge at ”nøjes” med at pålægge en virksomhed en tilbagetrækning. Det er derfor væsentligt at kunne skelne mellem de to betegnelser. Producenten er forpligtet til af egen drift at sikre forbrugere mod farlige produkter, herunder ved at tilbagetrække, tilbagekalde eller advare forbrugere jf. § 9 i produktsikkerhedsloven. Det er kun, hvis det har vist sig ikke at være tilstrækkeligt, eller at virksomheden helt undlader at reagere, at Miljøstyrelsen anvender påbud jf. § 20. Virksomheden kan ikke bare læne sig tilbage, og afvente en reaktion fra myndigheden.

Virksomheden kan i samarbejde med myndigheden vælge den bedste reaktionsmulighed, herunder omfanget af en eventuel tilbagetrækning. Det er vigtigt at opretholde en tæt dialog med myndigheden for bl.a. at sikre, at de iværksatte reaktioner også har den ønskede effekt.

Det er virksomhedernes eget ansvar at sørge for, at der ikke er farlige produkter på markedet, men myndigheden kan være behjælpelig med råd og vejledning.

Man er som virksomhed altid forpligtet til at holde øje med, uanset om man er importør eller distributør, om de produkter man sælger er sikre at bruge og, om de på alle måder lever op til kravene i Lov om Produktsikkerhed¹⁰.

Selv med mange forholdsregler kan der opstå fejl i forbindelse med fremstilling af en tekstilvare. Det er derfor vigtigt, at man på forhånd har skrevet tilbagekaldelsesprocedurer for, hvad man vil gøre, hvis man opdager, at en tekstilvare ikke overholder de krav, der stilles til den, og man er nødsaget til at foretage en tilbagekaldelse, der sikrer, at man lever op til Lov om Produktsikkerhed. Kravene til en tekstilvare kan være en kombination af lovmæssige krav og egne krav. Egne krav har eksempelvis til formål at fjerne sig fra oplagte risici, der kan betyde overtrædelse af lovgivningen.

På kemikalieområdet er der en række kemikalier, som er forbudte jf. bilag 1. Mange virksomheder stiller videre krav til brugen af kemikalier i forbindelse med fremstilling af tekstilvarer. De handlinger man skal sætte i værk, når ens kemikaliekrav ikke bliver overholdt, afhænger af, om et givent kemikalie er omfattet af et forbud, eller det er et af virksomhedens videregående krav, f.eks. krav til et problematisk kemikalie. Læs mere om dette i kapitel 2. Hvis det er virksomhedens egne supplerende kemikaliekrav, der er blevet overtrådt, vil det ikke være nødvendigt at kalde produktet tilbage fra markedet.

5.2. Tilbagekaldelse når en tekstilvare er blevet solgt i butikken

Når en tekstilvare, der indeholder et forbudt kemikalie, er sendt ud til butikkerne og solgt til forbrugere, kan man risikere at skulle tilbagekalde sit produkt. Inden man igangsætter tilbagekaldelse, skal man underrette myndighederne, så de kan vurdere faren ved produktet og den forbundne risiko for forbrugere. Er der tale om, at et produkt er blevet distribueret til flere butikker, skal alle involverede butikker underrettes, så de kan være klar til at indgå i tilbagekaldelsen efter anvisninger fra myndigheden. Både myndigheder, forhandlere og forbrugere skal kontaktes og informeres.

Drejer det sig om overtrædelse af egne frivillige kemikaliekraav for f.eks. et problematisk kemikalie, vil det være virksomhedens egen afgørelse, om produktet skal tilbagekaldes. Det er hensigtsmæssigt at udarbejde procedurer for, hvordan man skal håndtere en tilbagekaldelse af ulovlige produkter. Husk, at procedurer skal håndtere oplysninger, der kan sikre sporbarhed fra fremstillingen af en tekstilvare og til de enkelte butikker. Så øges sandsynligheden for, at man kan håndtere tilbagekaldelsen korrekt efter myndighedens anvisninger.

Medarbejderne i virksomheden skal informeres og oplæres om procedurer for tilbagekaldelsen, så de kender og forstår, hvordan man følger dem. Ellers kan det blive svært at foretage en vellykket tilbagekaldelse, der følger myndighedernes anvisning og de skrevne procedurer effektivt. Er der tvivl om, det er nødvendigt at foretage en tilbagekaldelse, er det altid det bedste at kontakte myndighederne for at få en vurdering. Kontakt hellere myndighederne en gang for meget frem for at lade være når du er i tvivl.

Hvis kontrolsystemet er indrettet til at finde fejl i tide, øges sandsynligheden for, at tekstilvaren bremses og ikke bliver solgt til kunder. Dette øger sandsynligheden for, at man kan undlade at underrette myndigheder for at aftale opfølgende handlinger. Hvordan tekstilvarer skal håndteres efter tilbagekaldelse, afhænger af de aftaler, man har indgået med leverandøren.

Sikkerhedsstyrelsen har stor erfaring i tilbagekaldelse af produkter fra markedet, og man kan få god hjælp og vejledning, hvis man er usikker på, hvordan man skal forholde sig i en konkret sag. Det første man kan gøre er at starte på Sikkerhedsstyrelsens hjemmeside og derefter kontakte dem¹¹.

EU-Kommissionen har udgivet en vejledning i tilbagekaldelse af produkter fra markedet¹³. Se bilag 4 for en trin for trin vejledning i tilbagekaldelse af produkter, der er solgt til forbrugere.

5.3. Efter tilbagekaldelsen – samle erfaringer og lær af dem

Når en tilbagekaldelse er gennemført, er det vigtige at samle erfaringerne og tage ved lære af dem. Dette mindsker sandsynligheden for, at man begår samme fejl igen. Gennemgå også designstandarderne med henblik på at vurdere behovet for ændringer af materialer. Afstem alle involverede skrevne procedurer, eventuelt også regler og leverandørkontrakter, så fremstilling, egenkontrol og tilbagekaldelse bliver forbedret og mere effektiv.

5.4. Følg med i markedsudviklingen af fejlbehæftede produkter

EU har et Rapid Alert System RAPEX, hvor der hver uge offentliggøres lister over produkter, der er blevet kaldt tilbage fra markedet i de enkelte EU-lande. Ved at følge med i RAPEX indberetningerne kan man følge med i, om der er problemer ved de typer af produkter, som man selv handler med. Man kan tegne et gratis abonnement på RAPEX-nyhedsbrevet, så man automatisk får det tilsendt hver uge¹².

6. Når tekstiler transporteres til markedet

Færdigproducerede tekstilvarer skal gerne nå frem til modtageren i samme stand, som da de blev pakket til transport. Under transport er der en risiko for, at tekstiler kan blive beskadiget af skadedyr, svampe eller andre mikroorganismer. En af metoderne til at beskytte produkter imod denne type transportskader er gasning med kemikalier ind i de færdigpakkede containere. Når man gasser en container pakket med produkter, kan de optage kemikalier, som også er til stede, når varerne tages ud af containerne i Danmark og pakkes ud i butikkerne. Dette skaber en risiko for dårligt arbejdsmiljø, da det kan være sundhedsskadeligt for de ansatte at åbne containerne og pakke varerne ud.

6.1 Arbejdsmiljøregler for gasning af containere

Der findes en række kemikalier, som kan anvendes til gasning af containere.

De mest almindeligt anvendte er:

- Amoniak
- Benzen
- Methylbromid
- Phosphin
- Hydrogencyanid
- Formaldehyd
- Svovl sulfid
- Carbonyl sulfid
- Chlorpicrin
- CO₂
- Toluen
- Xylen
- Styren.

I Danmark er det Arbejdstilsynet, der håndhæver reglerne om arbejdsmiljø. Arbejdstilsynet har sammen med blandt andre Dansk Erhverv udarbejdet informationsmaterialer om sikker tømning og inspektion af containere. Materialet lister en række enkle forholdsregler, som gør det lettere at afgøre, hvilke sikkerhedsforanstaltninger, der er nødvendige. Materialet kan findes på Arbejdstilsynets hjemmeside¹⁴.

I 3. verdenslande anvendes flere af disse kemikalier til gasning af containere, og forbruget har været stigende i de senere år.

6.2 Aftalen med transportøren

Man kan begrænse risikoen for at finde rester af kemikalier i de produkter, man får leveret, ved at stille krav til transportøren om ikke at bruge kemikalier til gasning under transport. Man kan anvende varme behandling i stedet for gasning eller pakning i kontrolleret atmosfære for at undgå at finde rester af kemikalier i leverede produkter.

Er det ikke muligt at opnå tilstrækkelig sikkerhed for, at tekstilvarerne når frem intakt uden gasning med kemikalier, er det vigtigt at få oplyst fra transportøren, hvilke kemikalier der er anvendt. Det vil gøre det muligt at teste for kemikalierester i de leverede varer, og man kan desuden sørge for grundig udluftning inden udpakning, så man på den måde nedbringer risikoen for at belaste arbejdsmiljøet for de ansatte.

6.3. Når containeren er blevet forgasset

Containeren er med sikkerhed blevet gasset, hvis der er vedlagt et certifikat om gasning. Hvis det ikke er vedlagt, bør følgende eksempler på ”spor” give anledning til mistanke:

- Containeren er mærket som ”farligt gods”
- Udluftningsventilerne på containeren er lukket til med f.eks. tape eller PU skum
- Containeren kommer fra Asien eller Afrika, hvor containere ofte bliver behandlet med gasser.

Har man mistanke om, at containeren er blevet gasset, skal man tage særlige forholdsregler ved udpakningen af containeren. Der skal udluftes omhyggeligt, og herefter bør der foretages måling af, om der fortsat er gasrester tilbage i luften. Målinger kræver særligt udstyr og kan for eksempel foretages af en autoriseret arbejdsmiljørådgiver.

Når man pakker containeren ud, kan det være nødvendigt at beskytte personalet imod indånding af gasrester, som kan være til stede på trods af, at der er blevet udluftet efter fastlagte procedurer. Gasrester kan nemlig stadig diffundere fra tekstilerne og ud i containerens luftrum over tekstilvarerne. Hvis man har mistanke om, at der kan være gasrester til stede, skal der bruges åndedrætsværn og beskyttelseshandsker under udpakningen. Oplysninger om, hvilken type åndedrætsværn og handsker der er egnede til den pågældende type gas, fås ved henvendelse til en leverandør af personlige værnemidler.

7. Afslutning

Vejledningen giver en række anbefalinger til, hvordan en tekstilvirksomhed kan navigere i et lovfylt farvand. Det er et område med stadig større mediebevågenhed, og forbrugeren bliver stadig mere vidende og præcise i deres krav til de tekstilprodukter, de ønsker at købe. Det er en udfordring for den enkelte virksomhed, og som vejledningen beskriver, er der ikke en entydig løsning på, hvordan man kan fremstille og levere sikre tekstiler.

Vejledningen er en hjælp til at opfylde lovgivning og det at kunne håndtere kemikalier sikkert i forbindelse med fremstilling og salg af tekstiler.

For at imødekomme krav og love bedst muligt, er øget dialog i varekæden vigtigt. Et tæt samarbejde med leverandørerne og forståelse for, hvorfor der stilles kemikaliekrav, er yderst vigtig. Udbredelsen af kendskabet til bl.a. REACH og de kemikaliekrav, der er indskrevet i forordningen, vil sandsynligvis vokse i fremtiden. Dette vil medføre, at leverandører og producenter uden for Europa opnår større viden og forståelse for de krav og regler, de skal følge. Forståelse for kemikaliekrav, lovgivning, aftaler og tæt samarbejde med leverandører hjælper til at skabe et marked med flere sikre tekstiler.

At velstanden i de traditionelle producentlande, som. Kina og Indien er stigende, kan også være med til at øge kundernes (i producentlandene) krav til kvaliteten på tekstilprodukterne solgt på deres hjemmemarked.

Referencer:

REACH i den seneste sammenskrevne udgave:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2006R1907:20110306:DA:HTML>

1. REACH er EU´s samlede kemikalielovgivning. Annex XVII indeholder en liste over forbud og anvendelsesbegrænsninger. REACH Annex XVII
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:164:0007:0031:da:PDF>
2. POP forordningen er EU´s forordning om tungt nedbrydelige organiske miljøgifte. POP forordningen indeholder en liste over kemiske stoffer, som ikke må markedsføres enten for sig selv eller som en del af et produkt. POP forordningen
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:223:0029:0036:en:PDF>
3. Den danske ftalatbekendtgørelse. Bekendtgørelse om forbud mod ftalater i legetøj og småbørnsartikler:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=126137>
4. Bekendtgørelse om forbud mod import og salg af produkter, der indeholder bly:
<https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=126138>
5. Kandidatlisten: <http://echa.europa.eu/web/guest/candidate-list-table>
6. Sikkerhedsstyrelsens anbefalinger om snøre i børnetøj:
<http://www.sik.dk/Professionelle/Produktsikkerhed/I-fokus-paa-produktsikkerhed/Projekt-Snore-i-boernetoej>
7. CSR Kompasset: www.csrkompasset.dk
8. REACH Art 33. http://echa.europa.eu/reach/sia_en.asp
9. Undervisningsmateriale om REACH www.fodpaastofferne.dk
10. Lov om produktsikkerhed: <http://sik-lw.lovportaler.dk/showdoc.aspx?docId=lov20091262-full>
11. Sikkerhedsstyrelsens hjemmeside: www.sik.dk
12. EU´s liste over farlige produkter, som er blevet trukket tilbage fra markedet, samt kommunikation med myndigheder. RAPEX operational Guidelines
http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/guidelines_business_en.htm
13. Produktsikkerhed i Europa - En vejledning i afhjælpning og tilbagetrækning af produkter juni 2004
http://ec.europa.eu/consumers/cons_safe/action_guide_da.pdf
14. Arbejdstilsynets regler for gassede containere. Containertømning og sundhedsfarlige gasser
<http://arbejdstilsynet.dk/da/regler/at-vejledninger-mv/arbejdets-udforelse/at-vejledninger-om-arbejdets-udforelse/d2-enkelte-typer-af-arbejde/klar-d222-tomning-af-container-med-metyl.aspx>
15. <http://echa.europa.eu/da/web/guest/support/guidance-on-reach-and-clp-implementation/guidance-in-a-nutshell>
16. Bekendtgørelse om forbud mod import og salg af varer til indendørs brug, som indeholder ftalaterne DEHP, DBP, BBP og DIBP, og varer hvor dele med disse stoffer kan komme i kontakt med hud eller slimhinder
<https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=143212>
17. KOMMISSIONENS FORORDNING (EU) Nr. 836/2012 af 18. september 2012
18. Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 528/2012 af 22. maj 2012 om tilgængeliggørelse på markedet og anvendelse af biocidholdige produkter. <http://echa.europa.eu/da/regulations/biocidal-products-regulation/legislation>

Bilag 1: Kemiske stoffer med forbud mod anvendelse i tekstiler, sko og accessories

Substance group	Chemical name	Cas nummer
Azo Dyes	Blue Colorant component 1	118685-33-9
Azo Dyes (Arylaminer)	Component 2	CAS nr. ikke tildelt
	2Methoxyaniline;	oAnisidine 90-04-0
	2,2'dichloro4,4'methylenedianiline (MOCA)	101-14-4
	2,4 Diaminoaniso	615-05-4
	2,4 Toluyldiamine	95-80-7
	2,4,5 Trimethylaniline	137-17-7
	2Amino4nitrotoluene	99-55-8
	2Naphthylamine	91-59-8
	3,3' Dichlorobenzidine	91-94-1
	3,3'Dimethoxybenzidine	119-90-4
	3,3'Dimethyl4,4' - diaminobiphenylmethane	838-88-0
	3,3'Dimethylbenzidine	119-93-7
	4,4' Diaminodiphenylmethane(MDA)	101-77-9
	4,4' Thiodianiline	139-65-1
	4,4'Oxydianiline	101-80-4
	4aminoazobenzene	60-09-3
	4Aminobiphenyl	92-67-1
	4Chloroaniline (para)	106-47-8
	4Chlorootoluidine	95-69-2
	Benzidine	92-87-5
	o Toluidine	95-53-4
	oAminoazotoluene	97-56-3
	pCresidine	120-71-8
Flame Retardants	Octabromodiphenyl ether (octaBDE)	32536-52-0
	Pentabromodiphenyl ether (pentaBDE)	32534-81-9
Impregnation	Polybrominated biphenyls (PBBs)	59536-65-1
	Tris (1aziridinyl)phosphine oxide (TEPA)	5455-55-1
	Tris (2,3dibromopropyl) phosphate (TRIS)	126-72-7
Metals	Cadmium (Cd)	7440-43-9
	Lead (Pb)	7439-92-1
	Mercury	7439-97-6
	Nickel (Ni)	7440-02-0
Other Chemicals	4,4' Diaminodiphenylmethane(MDA)	101-77-9
	Dimethyl fumerate (DMF)	624-49-7
Phthalates	DEHP (Di(2ethylhexyl)ftalat)	117-81-7
	DBP (Dibuthylftalat)	8474-2
	DIBP (Diisobutyl ftalat)	84-69-5
	BBP (Butylbenzylftalat)	85-68-7
	DINP (Diisononylftalat)*	28553-12-0 or 68515-48-0
	DIDP (Diisodecylftalat)*	26761-40-0
	DNOP (dinoctylftalat*)	117-84-0
	Di iso penthyphthalate	605-50-5
	Di-n-penthyphthalate	131-18-0
	n-pentyl-isopentylphthalate	776297-69-9
Perflour Compounds	Perfluorooctane sulfonates (PFOS)	
Biocides	Pentachlorophenol (PCP), its salts and compounds	87-86-5
	Tetrachlorophenol, its salts and compounds	25167-83-3
		935-95-5
Surfactants	Nonylphenol	25154-52-3
	Nonylphenoethoxylates	26027- 38-3

* prohibited only in child care products.

The list is compiled in April 2013. For updates please refer to the Danish EPA www.mst.dk

Bilag 2: Eksempler på sammenhængen imellem materialetype og kemiske stoffer.

Anvendelsen af de enkelte kemikalier er trukket ud af baggrundsdokumenterne for de enkelte kemiske stoffer på Kandidatlisten. Listerne er udarbejdet på baggrund af oplysninger som de var tilgængelig i maj 2013 Den opdaterede version af Kandidatlisten er altid tilgængelig på ECHA's hjemmeside: http://echa.europa.eu/chem_data/authorisation_process/candidate_list_table_en.asp. De viste stoffer er kun eksempler. Der vil kunne forekomme andre af stofferne fra kandidatlisten i tekstilprodukter.

Textiles			
Regulation	Chemical name	Cas number	Possible use
Not allowed	Arylamines from AZO dyes please refer to Annex 1 of this report		
	Blue Colorant	118685-33-9	Dye in textiles
	Dimethyl fumerate (DMF)	624-49-7	Prevention of mould during transport
	Cadmium (Cd)	7440-43-9	
	Lead (Pb)	7439-92-1	
	Mercury	7439-97-6	
	Nickel (Ni)	7440-02-0	
	Nonylphenol	25154-52-3	In manufacturing of textiles
	Octabromodiphenyl ether (octaBDE)	32536-52-0	Flame retardant in textiles
	Pentabromodiphenyl ether (pentaBDE)	32534-81-9	Flame retardant in textiles
	Polybrominated biphenyls (PBBs)	59536-65-1	Flame retardant in textiles
	Tris (1aziridinyl)phosphine oxide	5455-55-1	Flame retardant in textiles
	Tris (2,3dibromopropyl) phosphate	126-72-7	Flame retardant in textiles
	Pentachlorophenol (PCP), its salts and compounds	87-86-5	Antibacterial
	Perfluorooctane sulfonates (PFOS)		Coating of textiles
SVHC	Cobalt dichloride	7646-79-9	Additive in organic textile dyes
	Potassium chromate	7789-00-6	Component in textile dyes
	Potassium dichromate	7778-50-9	Mordant in textile dyes
	Sodium chromate	7775-11-3	Coloring agent for textiles
	N,Ndimethylacetamide (DMAC)	127-19-5	In the production of fibers for clothing
	Alkanes, C1013, chloro (Short Chain Chlorinated Paraffins)	85535-84-8	Flame protection in textiles
	Boric Acid	10043-35-3 / 1111350-1	Flame protection in textiles
	Tetraboron disodium heptaoxide hydrate	12267-73-1	Flame protection in textiles
	Hexabromocyclododecane (HBCDD)	25637-99-4 / 3194-55-6 / 134237-51-7 / 134237-50-6 / 134237-52-8	Flame retardant in textiles
	Tris(2chloroethyl)phosphate (TCEP)	115-96-8	Flame protection
	5tertbutyl2,4,6trinitromxylene (musk xylene)	81-15-2	Softener for textiles
	Benzyl butyl phthalate (BBP)	85-68-7	Softener for textiles specially acrylics
	Dibutyl phthalate (DBP)	84-74-2	In textile manufacturing
	DEHP Bis(2ethylhexyl)phthalate	117-81-7	Used as a plasticizer in textile print and water proofs, products made from imitation leather from imitation leather
	Diisobutyl phthalate (DIBP)	84-69-5	Softener for textiles
	Ammonium dichromate	7789-09-5	Mordant for textile manufacturing
	Bis(tributyltin)oxide (TBTO)	56-35-9	Preservatives
	Dibutyl phthalate (DBP)	84-74-2	
Other Lists	Disperse dyes		Coloring of synthetic fibers
	Formaldehyde	50-00-0	Preservation, protection against mould during transport

	Pesticides		Is possibly present in e.g. cotton fibers
	Triclosan	3380-34-5	Prevention of smells in textiles
	Chemical restrictions according to criteria in the used certification system		
Skin & Leather Regulation	Chemical name	Cas number	Possible use
Not allowed	Arylamines from AZO dyes please refer to Annex 1 of this report		Dye in skin and leather
	Blue Colorant	118685-33-9	Dye in skin and leather
	Dimethyl fumerate (DMF)	624-49-7	Prevention of mould during transport
	Cadmium (Cd)	7440-43-9	
	Lead (Pb)	7439-92-1	
	Mercury	7439-97-6	
	Nickel (Ni)	7440-02-0	
	Nonylphenol	25154-52-3	In manufacturing of skin and leather
	Pentachlorophenol (PCP), its salts and compounds	87-86-5	Antibacterial
	Perfluorooctane sulfonates (PFOS)		Coating of skin and leather
SVHC	Ammonium dichromate	7789-09-5	Tanning of skin and leather
	Potassium chromate	7789-00-6	Tanning of skin and leather
	Potassium dichromate	7778-50-9	Tanning of skin and leather
	Sodium chromate	7775-11-3	Tanning of skin and leather
	Alkanes, C1013, chloro (Short Chain Chlorinated Paraffins)	85535-84-8	Greasing in production of skin and leather
	Bis(tributyltin)oxide (TBTO)	56-35-9	Preservatives
Other Lists	Chrome (VI)	18540-29-9	Tanning of leather
	Formaldehyde	50-00-0	Preservation, protection against mould during transport
	Triclosan	3380-34-5	Prevention of smells
	Chemical restrictions according to criteria in the used certification system		
Plastic parts Regulation	Chemical name	Cas number	Possible use
Not allowed	Cadmium (Cd)	7440-43-9	
	Lead (Pb)	7439-92-1	
	Mercury	7439-97-6	
	Nickel (Ni)	7440-02-0	
	Octabromodiphenyl ether (octaBDE)	32536-52-0	Flame retardant
	Pentabromodiphenyl ether (pentaBDE)	32534-81-9	Flame retardant
	Polybrominated biphenyls (PBBs)	59536-65-1	Flame retardant
	Tris (1aziridinyl)phosphine oxide	5455-55-1	Flame retardant
	Tris (2,3dibromopropyl) phosphate	126-72-7	Flame retardant
	Pentachlorophenol (PCP), its salts and compounds	87-86-5	Antibacterial
	Perfluorooctane sulfonates (PFOS)		Coating
SVHC	1,2Benzenedicarboxylic acid, diC68 branched alkyl esters, C7rich (DIHP)	71888-89-6	Plasticizer in PVC and in sealants, coatings and printing inks
	1,2Benzenedicarboxylic acid, diC711 branched and linear alkylesters (DHNUP)	68515-42-4	Plasticizer in PVC adhesives and coatings
	Benzyl butyl phthalate (BBP)	85-68-7	Softener for resin and PVC
	Bis(2methoxyethyl) phthalate	117-82--8	Plasticizer in polymeric materials

	DEHP Bis(2ethylhexyl)phthalate	117-81-7	Used as a plasticizer in PVC plastics, plastic tissue textile print and water proofs, products made from imitation leather
	Dibutyl phthalate (DBP)	84-74-2	Plasticizer in PVC
	Diisobutyl phthalate (DIBP) Phthalates	84-69-5	Softener, substitution of other
	Cobalt di(acetate)	71-48-7	Used in pigments, dyes, rubber adhesion
	4(1,1,3,3tetramethylbutyl)phenol , (4tert Octylphenol)	140-66-9	Component in adhesives, coatings, inks and rubber articles.
	Acrylamide	79-06-1	Used for synthesis of polyacrylamides
	Lead chromate	7758-97-6	Production of pigments, coloring
	Lead chromate molybdate sulphate red(C.I. Pig ment Red 104)	12656-85-8	Production of pigments, coloring
	Lead sulfochromate yellow (C.I. Pig ment Yellow 34)	1344-37-2	Production of pigments, coloring
	Alkanes, C1013, chloro (Short Chain Chlorinated Paraffins)	85535-84-8	Softener in PVC and chlorinated rubber, flame retardant in plastics
	Anthracene compounds		Production of colors, softener for rubber
	Hexabromocyclododecane (HBCDD)	25637-99-4 / 3194- 55-6 / 134237-51- 7/ 134237-50-6 / 134237-52-8	Flame retardant in plastics
	Tris(2chloroethyl)phosphate (TCEP)	115-96-8	Flame retardant
Other Lists	Polycyclic aromatic hydrocarbons (PAH)		Component in plastic production
	Chemical restrictions according to criteria in the used certification system		
Metals			
Regulation	Chemical name	Cas number	Possible use
Not allowed	Cadmium (Cd)	7440-43-9	
	Lead (Pb)	7439-92-1	
	Mercury	743997-6	
	Nickel (Ni)	7440-02-0	
SVHC	Ammonium dichromate	7789-09-5	Surface treatment
	Chromic acid	2318-01-5	Used for metal finishing
	Chromium trioxide	2156-07-8	Used for metal finishing
	Cobalt (II) sulphate	10124-43-3	Surface treatments corrosion inhibitor
	Potassium chromate	7789-00-6	Corrosive inhibitor
	Potassium dichromate	7778-50-9	Chrome metal manufacturing, corrosion inhibitor
	Sodium dichromate	7789-12-0 / 10588-01-9	Corrosion inhibitor
	Strontium chromate	7789-06-2	Corrosion inhibitor
Other lists	Chemical restrictions according to criteria in the used certification system		
Glass and Ceramics			
Regulation	Chemical name	Cas number	Possible use
Not allowed	Cadmium (Cd)	7440-43-9	
	Lead (Pb)	7439-92-1	

	Mercury	7439-97-6	
SVHC	Arsenic acid	7778-39-4	Production of ceramic and glass
	Boric Acid	10043-35-3 / 11113-50-1	Production of glass and ceramics, ceramic and glass
	Cobalt (II) sulphate	10124-43-3	Decolorizing in glass and pottery
	Cobalt dichloride	7646-79-9	Discoloring in the production of glass, and ceramic
	Diarsenic trioxide	1327-53-3	Production of special glass
	Disodium tetraborate, anhydrous	1303-96-4 / 1330-43-4 / 12179-04-3	Used in glass and glass fibers, ceramics
	Lead chromate	7758-97-6	Production of pigments, coloring
	Lead chromate molybdate sulphate red(C.I. Pigment Red 104)	12656-85-8	Coloring in glass and ceramics
	Lead sulfochromate yellow (C.I. Pigment Yellow 34)	1344-37-2	Coloring in glass and ceramics
	Potassium chromate	7789-00-6	Coloring agent in ceramics;
	Tetraboron disodium heptaoxide hydrate	12267-73-1	Glass and glass fibers, ceramics
Other lists	Chemical restrictions according to criteria in the used certification system		
Wood and paper			
Regulation	Chemical name	Cas number	Possible use
Not allowed	Nonylphenol	25154-52-3	In manufacturing of paper
	Dimethyl fumerate (DMF)	624-49-7	Prevention of mould during transport
	Pentachlorophenol (PCP), its salts and compounds	87-86-5	Antibacterial, wood preservative
SVHC	2Methoxyaniline; oAnisidine	90-04-0	Coloration of paper
	Anthracene compounds		Wood preservative
	Bis(tributyltin)oxide (TBTO)	56-35-9	Wood preservative
	Chromic acid	2318-01-5	Wood preservative
	Chromium trioxide	2156-07-8	Wood preservative
	Diarsenic pentaoxide	1303-28-2	Wood preservative
	Diarsenic trioxide	1327-53-3	Wood preservative
	Dibutyl phthalate (DBP)	84-74-2	Paper coatings
	Potassium dichromate	7778-50-9	Staining of paper
Other Lists	Formaldehyde	50-00-0	Prevention of mould during transport
	Chemical restrictions according to criteria in the used certification system		

Bilag 3: Kemikalielister, mærkningsordninger og hjælpeværktøjer

Mærkningsordninger:

Svanen og Blomsten

Den europæiske Blomst og den nordiske Svane er de to officielt anerkendte miljømærker i Danmark. Begge mærkningsordninger har en række kemikaliekrav indbygget i kriteriumsættene for tekstiler. Svanen og Blomsten : www.ecolabel.dk

GOTS

The Global Organic Textile Standard (GOTS) er en frivillig global standard for produktion af tekstilprodukter. Standarden stiller krav til anvendelsen af kemikalier og har desuden en række krav vedrørende økologiske råvarer, sociale kriterier og krav om påvirkning af det ydre miljø. Global Organic Textile Standard <http://www.global-standard.org/the-standard.html>

Oeko-Tex 100

OekoTex 100 er en privat og frivillig mærkningsordning med krav til indhold af sundhedsskadelige kemiske stoffer. Kravene til indhold af kemikalier er strengere end myndighedskravene. Administreres i Danmark af Teknologisk Institut. OekoTex hjemmeside:<http://www.okotex.dk/>

Kemikalielister

Den norske liste

Virke er en norsk erhvervsorganisation. Organisationen arbejder meget med miljø og sundhed og har udarbejdet en udvidet kemikalie-restriktionsliste med henvisninger til lovgivning. Listen fra det norske "Virke" er opdateret i 2012 og kan findes her: <http://www.virke.no/bransjer/bransjeartikler/Documents/Virkes%20kemikalieveileder.pdf>

AAFA Restricted Chemicals list

The American Apparel & Footwear Association (AAFA) er den amerikanske brancheorganisation for beklædning og fodtøj. De har udarbejdet en kemikalierestriktionsliste med global lovgivningsreference. Liste fra American Apparel and Footwear Association er opdateret i marts 2013 og kan findes her: <https://www.wewear.org/assets/1/7/RSL12english-March2013.pdf>

Listen over uønskede stoffer er Miljøstyrelsens liste over kemikalier, som Miljøstyrelsen anser for at have problematiske effekter, og hvor brugen på længere sigt bør begrænses eller helt stoppes. Listen indeholder 40 stoffer/stofgrupper. Listen over uønskede stoffer : <http://www.mst.dk/Publikationer/Publikationer/2010/07/978-87-92617-15-6.htm>

SIN listen

SIN (Substitute It Now!) listen er de europæiske forbrugerorganisationers ønskeliste til kommende kemiske stoffer på Kandidatlisten og REACH Annex XVII. Listen indeholder på nuværende tids punkt 378 kemikalier og opdateres jævnligt. SIN listen: <http://www.sinlist.org/>

Hjælp og vejledning

Miljøstyrelsen har udarbejdet et faktaark, som beskriver lovgivningen for tekstiler. Faktaarket kan findes her: http://www.mst.dk/Virksomhed_og_myndighed/Kemikalier/Fokus+paa+saerlige+produkter/Te_kstiler/

Blandt Miljøstyrelsens faktaark findes også et faktaark om kemiregler: http://www.mst.dk/Virksomhed_og_myndighed/Kemikalier/regulering_og_regler/faktaark_ke_mikalierreglerne/

Miljøstyrelsen har udarbejdet informationsmateriale om importørens forpligtelser i relation til Kandidatlisten. Materialet findes på www.mst.dk/kandidatlisten

Miljøstyrelsen udgiver et nyhedsbrev, som er en hjælp til at holde sig opdateret omkring nye regler. Man kan tilmelde sig et gratis abonnement på : <http://www.mst.dk/Nyheder/Abonnement/>

Informationscenter for Miljø & Sundhed's nyhedsseite: www.forbrugerkemi.dk.

Nyhedsbrev fra Dansk Erhverv: www.danskerhverv.dk Nyhedsbrev fra Dansk Mode og Textil: <http://www.dmogt.dk/>

EU's advarselsside for farlige produkter RAPEX: http://ec.europa.eu/consumers/dyna/rapex/rapex_archives_en.cfm

Guidelines og håndbøger

AFIRM Tool Kit

The Apparel and Footwear International RSL Management (AFIRM) har udarbejdet et Tool Kit til arbejdet med kemikalierestriktioner. Tool kittet kommer rundt om hele leverandørkæden, også underleverandører som for eksempel farverier, trykkerier og trim leverandører. Hele tool kittet kan hentes her: <http://www.afirm-group.com/supplierrsltool.htm>

Good environmental Practices

Miljøministeriet har i samarbejde med Dansk Initiativ for Etisk Handel (DIEH) udgivet en håndbog med titlen: Good Environmental Practices a practical handbook to Danish Companies: <http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/F7FoBFEE-F077-40E8-AB55-FEA540FF2ABB/123971/Environmentalhandbook05042011.pdf>

Environmental Supply Chain Management

Miljøministeriet har i samarbejde med Dansk Initiativ for Etisk Handel (DIEH) udgivet en guideline til Environmental Supply Chain Management: http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/F7FoBFEE-F077-40E8-AB55-FEA540FF2ABB/119991/EnvironmentalSupplyChainManagementWEB_final.pdf

Bilag 4: Tilbagekaldelse trin for trin

Hvad gør du, hvis det bliver nødvendigt at kalde en vare tilbage fra markedet?.

Det vil sige, hvis forholdsreglerne er ikke fastlagt præcist på samme måde, hvis det drejer sig om en tilbagetrækning af en tekstilvare, som udelukkende er solgt til professionelle kunder.

Virksomhedens egenkontrol skal have procedurer, der giver fuld sporbarhed. Det vil sige kunne levere oplysninger om, hvor en fejlbehæftet vare er solgt, til hvem, hvornår og i hvor mange eksemplarer. Der skal også være sporbarhed til produktions-tidspunkt og leverandør. Uden disse oplysninger er det ikke muligt at gennemføre en korrekt tilbagekaldelse af en tekstilvare og få rettet op på årsagerne til fejlene.

Forberedelse og afklaring af de af de praktiske forhold

1. Forberedelse

I forberedelsen af en tilbagekaldelse er der en række praktiske spørgsmål, som skal besvares, inden man kan gå i gang.

- Hvad skal forbrugeren gøre?
- Skal produktet afleveres til butikken eller et andet sted?
- Får forbrugeren pengene tilbage eller byttes til et nyt produkt?
- Hvad skal der ske med produkterne bagefter?
- Hvad skal forhandleren gøre med returnerede produkter?
- Hvordan dokumenteres tilbagekaldelsen?
- Skal der etableres et særligt beredskab til at besvare henvendelser fra forbrugere og presse?

2. Forhandlere

Underret forhandlere, og sørg for, at de berørte produkter isoleres, så der ikke bliver solgt flere af dem til forbrugerne. Forhandleren skal også underrettes om, hvordan de skal forholde sig i forhold til f.eks. udformning og placering af tilbagekaldelsesmateriale og tilbageleverede produkter.

3. Myndigheder

Underret myndighederne, hvis der er tale om fysiske farer (snore, smådele m.v.) ved produktet, er det Sikkerhedsstyrelsen, som skal underrettes. Sikkerhedsstyrelsen har på deres hjemmeside anmeldelseskema til indberetning af farlige produkter: <http://www.sik.dk/Professionelle/Produktsikkerhed/Blanketterindenforproduktsikkerhed/Anmeldelseomfarligeprodukter-tilkontrolmyndighed>.

Sikkerhedsstyrelsen har stor erfaring i tilbagekaldelse af farlige produkter og hjælper gerne virksomheder med at udføre en korrekt tilbagekaldelse. Se mere på Sikkerhedsstyrelsens hjemmeside: www.sik.dk

Drejer det sig om en alvorlig risiko, som knytter sig til et anvendt kemikalie i en tekstilvare, er det Miljøstyrelsen, som skal underrettes. Det er kemikalieinspektionen, som står for kontrol og tilsyn med kemireglerne. Miljøstyrelsens blanket til anmeldelse af farlige produkter kan hentes på dette link: http://www.mst.dk/NR/rdonlyres/2A2BA71FB5FA4859929B-42BDoE6BBC72/o/GPSD_EN.pdf

Har man behov for vejledning om en konkret sag, er det Miljøstyrelsens kemikalieinspektion, som kan vejlede om den korrekte fremgangsmåde. Kemikalieinspektionens mailadresse er kemikalieinspektionen@mst.dk

Det aftales med Miljøstyrelsen og/eller Sikkerhedsstyrelsen, hvordan tilbagekaldelsen skal foregå. Det skal aftales, hvor bredt der skal annonceres f.eks. enten i dagspressen, i butikken, på virksomhedens hjemmeside eller anden form for orientering. Der aftales også, hvordan der skal følges op på tilbagekaldelsen.

Såfremt den involverede myndighed og virksomheden finder, at forbrugerne kan nås mest effektivt ved også at annoncere i dagspressen, kan følgende foreslås og bruges som inspiration til annoncering (eksemplet er fra Sikkerhedsstyrelsens hjemmeside):

Mål:

Annoncen bør minimum være 3 spalter x 150mm. Dette mindstemål er eksklusiv. eventuel faktatekst om producenten, logo etc.

Placering:

Annoncen bør placeres på en højreside – og gerne i sidens nederste højre hjørne.

Foto:

Fotoet bør som minimum være 60 x 60 mm. Man må selv bestemme, om der indrykkes et farvefoto eller et sort/hvid foto. Design: Annoncen bør have et enkelt design, der ikke forstyrrer kommunikationen.

Overskrift:

Overskriften bør fortælle, hvilket produkt det drejer sig om, og hvad problemet er. Desuden bør der over overskriften stå enten ”advarsel” eller ”xx producent advarer” Brødtekst:

Brødteksten bør som udgangspunkt være kort, informativ og præcis. Teksten bør svare på følgende spørgsmål:

- Hvad er problemet/faren?
- Hvordan skal forbrugeren forholde sig?
- Hvor kan forbrugeren henvende sig for mere information?

Medier:

Valget af medier kan som udgangspunkt ske i samarbejde med Sikkerhedsstyrelsen og Miljøstyrelsen og vil blive baseret på firmaets viden om fx salg af produktet. Hermed sikres en målrettet og effektiv indsats.

4. Indsamling af produkter

Når forbrugeren begynder at levere produkter tilbage til butikkerne, skal den enkelte butik vide, hvad de skal gøre med varerne. Det anbefales, at butikkerne returnerer varerne til den, der er ansvarlig for tilbagekaldelsen. På denne måde kan der sikres en god opfølgning på tilbagekaldelsen, og en mulighed for at give myndigheden besked om omfanget af returnering.

Der skal tages stilling til, om de returnerede varer skal kasseres, eller om de skal sendes tilbage til producenten. Det er hensigtsmæssigt, at man har taget stilling til dette og ikke mindst økonomien i det ved udformningen af sine leverandørkontrakter.

Efter den periode, man har aftalt med myndigheden, skal der sendes en tilbagemelding på hvor mange produkter, der er returneret. Det skal fremgå om returneringen er tilfredsstillende i forhold til den aftale man lavede med myndigheden, ved starten af tilbagekaldelsen. Hvis returneringen ikke er tilfredsstillende, skal man medsende et forslag til, hvordan en fornyet tilbagekaldelse skal sættes i værk.

Bilag 5: Ændringer som følge af opdatering af vejledningen

Fra version 1 til version 2

Vejledningen version 2 er en opdatering af version 1 og er foretaget maj 2013. Følgende ændringer er foretaget:

- Nyt afsnit om den danske ftalatbekendtgørelse
- Opdatering af regler for nonylphenoler (NPE)
- Oplysninger om regler for bly i smykker
- Oplysninger om chrom i læder opdateret
- Beskrivelse af Kandidatlisten
- Nyt afsnit om nanomaterialer og biocider
- Opdatering afsnit 6 om forgasning af containere
- Stoflister i bilag 1 og 2 opdateret

DANSK ERHVERV
BØRSEN
1217 KØBENHAVN K
T. +45 3374 6000
F. +45 3374 6080
WWW.DANSKERHVERV.DK
INFO@DANSKERHVERV.DK

**DANSK
ERHVERV**

wear.
The Danish Trade Organisation

DSF
Danmarks Sportshandler Forning

DD
Dansk detail

**DANSK
MODE
& ND
TEXTILE**